

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ישראל בפרספקטיבה השוואתית: יחסי צבא-חברה בעתות שגרה
ובזמני לחימה - 56149

תאריך עדכון אחרון 07-03-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יונתן פרימן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yonatan.freeman@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:
ד"ר יונתן רועי פרימן

תאור כללי של הקורס:

בקורס זה נבחן את האופן שבו תהליכים, גורמים ומאפיינים משפיעים על יחסיו של הצבא עם החברה וההנהגה האזרחית בעתות שגרה ובזמני לחימה. באמצעות ניתוח השוואתי של מקרי בוחן ישראלים, אמריקנים ואחרים, נדון בסוגיות כגון: הפיקוח האזרחי על הצבא מצד המדינה וארגונים לא-מדינתיים; האופן שבו צבא המבוסס על גיוס חובה משפיע על יחסי צבא-חברה לעומת צבא המבוסס על מתנדבים; והדרך בה מנהל הצבא שיח עם התקשורת.

מטרות הקורס:

בחנית התהליכים, הגורמים והמאפיינים המפגישים בין החברה וההנהגה האזרחית לבין הצבא באמצעות ניתוח השוואתי של מקרי בוחן ישראלים, אמריקנים ואחרים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לנתח את ההשלכות של אותם תהליכים, גורמים ומאפיינים על מערכת היחסים בין החברה וההנהגה האזרחית ובין הצבא בעתות שגרה ובזמני מלחמה.
2. לבחון את השפעת הצבא על ההנהגה האזרחית בישראל, בארה"ב ובמדינות נוספות.
3. להכיר את דרכי הפיקוח האזרחי על הצבא.
4. להעריך את האופן שבו צבא המבוסס על גיוס חובה משפיע על יחסי צבא-חברה לעומת צבא המבוסס על מתנדבים.
5. לדון בדרך בה הצבא מנהל שיח עם התקשורת.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות חובה בהתאם לתקנון האוניברסיטה (100%)

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטאליות ודיונים בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. סוגיית הפיקוח האזרחי על הצבא מצד המדינה
2. סוגיית הפיקוח האזרחי על הצבא מצד ארגונים לא-מדינתיים
3. רגישות לחללים
4. המבנה החברתי של הצבא
5. מגדר וצבא
6. צבא המבוסס על גיוס חובה
7. צבא המבוסס על מתנדבים
8. מחאה אנטי-מלחמתית וצבא
9. צבא ותקשורת

חומר חובה לקריאה:

- בן-אליעזר, אורי. "החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל". בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בן-אליעזר, אורי ומאג'ד אל חאג' (עורכים). חיפה: אוניברסיטת חיפה, 2003: 16-44.
- בן-אליעזר, אורי. "החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל". בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בן-אליעזר, אורי ומאג'ד אל חאג' (עורכים). חיפה: אוניברסיטת חיפה, 2003: 16-44.
- לאסוול, הרולד. "מדינת הקסרקטין" (מתורגם). *Sociology of Journal American* 46: 455-468.
- שפר, גבריאל, ואורן ברק. "'הרשת הביטחונית' בישראל והשפעתה: גישה תיאורטית ואנליטית חדשה". צבא שיש לו מדינה? מבט מחודש על יחסי התחום הביטחוני והתחום האזרחי בישראל. גבריאל שפר, אורן ברק, עמירם אורן (עורכים). ירושלים: כרמל, 2008: 16-44.
- לוי, יגיל. "הפיקוח החוץ-מוסדי על הצבא – בין ריסון הצבא לחיזוק החשיבה הצבאית". משפט ועסקים יז (2014): 341-379.
- שלף, ליאון. "קול הכבוד – סרבנות מצפונית מתוך נאמנות אזרחית". קול הכבוד – סרבנות מצפונית מתוך נאמנות אזרחית. תל אביב: רמות, 1989: 123-157.
- אבינרי, שלמה. "ציות ודמוקרטיה". נבכי הדמוקרטיה: יחיד וחברה במשטר דמוקרטי. לוריא ומרנץ (עורכים). ירושלים: מוסד ביאליק, 1990: 55-68.
- Luttwak, Edward. "Where are the Great Powers? At Home with the Kids." *Foreign Affairs* 73.4 (July-Aug 1994): 23-28.
- Moskos, Charles. "Our Will to Fight Depends on Who Is Willing to Die." *The Wall Street Journal*. March 20, 2002.
- Snyder, R. Claire. "The Citizen Soldier Tradition and Gender Integration of the US Military." *Armed Forces & Society* 29.2 (2003): 185-204.
- שגיא, רז. "לוחמות בצה"ל – לאן?" מערכות 402 (2005): 77-87.
- סינור, דן, ושאול זינגר. מדינת הסטארט אפ, מנוע הצמיחה הכלכלי של ישראל. תל אביב: מטר, 2011. (פרקים 1 עד 5)
- ברזילי, אמנון. "קצינים ישראלים חושפים: כך הקמנו את צבא סינגפור, החזק בדרום-מזרח אסיה". הארץ. 15 יולי 2005.
- נוסק, הלל, ולימור יחיאל. "נורמליזציה של אנומליה: צנזורה צבאית בישראל". ישראל בתחילת המאה ה-21: חברה, משפט, כלכלה ותקשורת. הלל נוסק (עורך). תל אביב: המכללה למנהל, 2002: 65-96.
- Gartner, Scott. "On Behalf of a Grateful Nation: Conventionalized Images of Loss and Individual Opinion Change in War." *International Studies Quarterly* 55 (2011): 545-561.

חומר לקריאה נוספת:

על פי בקשה

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 100 %

מידע נוסף / הערות:

במהלך הקורס יכול המרצה במסגרת שיקול דעתו האקדמי להחליט על שינויים בתוכנית הקורס
לרבות שינויי המטלות המפורטות בסילבוס